

HORNÍ SLAVKOV ČP. 6

STAVEBNĚHISTORICKÝ PRŮZKUM

Jan Anderle – Václav Chmelíř

ING. JAN ANDERLE
ATELIER HISTORICKÉ ARCHITEKTURY
K Fořtovně 23, 312 00 Plzeň
j.anderle@volny.cz

2017

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

patricijský městský dům

Karlovarský kraj, okres Sokolov

Horní Slavkov

náměstí Republiky

čp. 6

katastrální území Horní Slavkov

číslo parcely: 7

číslo ÚSKP: 29053/4-580

objednatel SHP: Město Horní Slavkov

zpracovatel: Ing. Jan Anderle, K Fořtovně 23, 312 00 Plzeň

spolupráce na archivní rešerši Mgr. Václav Chmelíř, Ph.D.

OBSAH

Úvod	5
Anotace	6
Dějiny domu	7
Prameny ...	11
Popis	15
Urbanistická situace	15
Základní charakteristika objektu	15
Vnějšek stavby	16
Vnitřek stavby	19
Přízemí	19
Sklepy	24
První patro	24
Půda	26
Krov	26
Dvorní stavby	27
Doplňující průzkumy	27
Stavební historie	27
Hodnocení	29
Náměty pro potřeby památkové péče	30
Hodnotné prvky a detaily	30
Závady	31
Náměty pro péči o objekt	32
Náměty na další průzkumy	33
Historická dokumentace	
Příloha 1: mapy stabilního katastru	(soubor přílohy 01)
Příloha 2: dokumentace z r. 1952	(soubor přílohy 02-07)
Příloha 3: snímek z konce 19. století	(soubor přílohy 08)
Příloha 4: snímek ze začátku 20. století	(soubor přílohy 09)
Příloha 5: hlavní průčelí r. 1950	(soubor přílohy 10)
Příloha 6: průjezd r. 1950, dvorní portál 1953	(soubor přílohy 11)
Dokumentace současného stavu	
Příloha 7: situace, půdorysy m 1: 200, kresby detailů	(soubor přílohy 12-16)
Vyhodnocení stavebního vývoje	(soubor přílohy 17)
Památkové hodnocení	(soubor přílohy 18)
Situování snímků fotografické dokumentace	(soubor přílohy 19)
Přílohy na datovém nosiči	
Fotografická dokumentace	složka foto
Projekt z r. 1952	složka přílohy

ÚVOD

Standardní nedestruktivní stavebněhistorický průzkum (SHP) domu čp. 6 na nám. Republiky v Horním Slavkově je zpracován pro Město Horní Slavkov. Průzkumové práce probíhaly od konce května 2017. Objekt byl bez obyvatel, vypleněný a postižený nedokončenou obnovou. Současně s průzkumem byla prováděna pracovní fotografická dokumentace, na kterou se odvolává text tohoto elaborátu a která je při něm zařazena jako elektronická příloha na datovém nosiči. Ten dále obsahuje úplnou elektronickou verzi elaborátu SHP, včetně projektu přestavby z roku 1952, který v tištěné verzi nereprodukuje pro nadbytečnost. Jako plánový podklad k průzkumu a pro analytické výkresy stavebního vývoje a hodnocení domu byla použita archivní dokumentace současného stavu z roku 1952 Ing. Františka Prskavce a zejména nové zaměření domu, které v roce 1991 provedli Ing. arch. Václav Ulč a Ing. Pavel Gronich (studio AVE v Plzni) a revidoval autor v roce 2017.

Tento elaborát SHP podléhá příslušným autorským právům chránícím duševní vlastnictví autorů.

Ing. Jan Anderle, červenec 2017

ANOTACE

Patricijský dům čp. 6 na nám. Republiky v Horním Slavkově stojí v prestižní poloze v severní frontě náměstí. Pokud se zpráva z roku 1597 skutečně týká našeho domu, spojovala by jej pro ten čas s patricijskou rodinou Multz von Waldau (z Valdova). Z hlediska typologie domovních dispozic se jedná o širkově uplatněný trojdílný dům se střední vstupní síní průjezdnou do dvora, jehož transformovaný typ se patrně ustálil vývojem v Sasku a do Čech pak přicházel s německými budovateli horních měst Krušnohoří a přilehlých revírů. Stavební tradice předního domu sahá do pozdně gotické slohové etapy na začátek 16. století; výrazná je následná raně renesanční přestavba, která se na vnějšku projevuje zejména sedátkovým domovním portálem a v dané lokalitě nyní výjimečným arkýřem, vyloženým na profilované konsole. Dům je jednopatrový, krytý sedlovou střechou na krovu z 50. let 20. století. Přízemí je ve středním, západním a v dvorním traktu východního dílu zastropené raně renesančními klenbami, zbytek plochostropý. Při dvoře vstupní síň zahrnuje vertikální komunikaci. Historická dispozice prvního patra byla v 50. letech 20. století nahrazena dnešním stavem s respektem k bývalému členění na přední a nádvoří trakt; patro je plochostropé s výjimkou raně renesanční klenby v arkýři (není zjištěno, nakolik se do stavu arkýře promítá havárie v 50. letech).

Zvláštní zřetel zasluhuje situace stavebního zařízení zřejmě rudokupeckého podniku v přední západní části přízemí – segmentově završené a kdysi mříží a vnější okenicí jištěné okno pro styk se stranami a dymník patrně někdejší prubířské pícky, vyvedený do okénka mezi zmíněné okno a domovní portál. V Horním Slavkově lze takové řešení stopovat v několika dalších objektech (v sousedství čp. 4, 3), jen v čp. 6 se ale, pokud víme, zachovalo v tak vysoké míře celistvosti a historické autenticity.

Do hloubky parcely za předním domem navazují trosky novodobého východního křídélka následované v malém odstupu podél východní parcelní hranice patrně barokním objektem sklepa. Náletem zarostlý dvůr stoupá k troskám klasicistního zadního dvorního stavení. Terén za zadním stavením přechází ve stále strmější svah údolní terasy, v němž se na dnešní parcele č. 495/1 a 495/2 rozkládala zahrada našeho domu, nyní zcela zpustlá a zarostlá. Neutěšený stav celé nemovitosti (viz popis níže) žádá z památkového hlediska citlivou a náročnou obnovu. Objekt je evidován jako památka pod číslem ÚSKP 29053/4-580.

DĚJINY DOMU

Václav Chmelíř, Jan Anderle

Někdejší městečko a pozdější město Horní Slavkov (*Schlaggenwald*) v minulosti vyrostlo jakožto středisko těžby rud (především cínu) a při svém vrcholu v 16. století dosáhlo středoevropského významu.¹ Projevem rozkvětu byla také rozsáhlá stavební činnost. K významným památkám vzniklých v době rozvoje města patří i měšťanský dům čp. 6 na dnešním náměstí Republiky.

Hlavním zdrojem poznání dějin staveb v Horním Slavkově představují materiály vzniklé působením správy města, chované ve Státním okresním archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Zpracovaná je pouze část jejich pozůstatků a zpřístupněna inventáři (listiny a knihy).² Nejdůležitější roli zdroje poznatků hrají knihy, ze kterých můžeme považovat za klíčové svazky se zaknihovanými trhy. Jsou dochovány pro období od počátku 17. století: nejstarší dosud pokrývá období od roku 1603 do 1689. Na tyto navazuje řada knih, které obsahují zápisy do roku 1850. Materiály z období po roce 1850 nezahrnují kontraktní knihy a ani aktový materiál, jež je fragmentární i pro starší období.

Dům čp. 6 stojí v části, která má svůj původ na počátku 16. století. Tehdejší slavkovská vrchnost, Jan Pluh z Rabštejna, měla údajně tuto část – nové dolní město s ulicovým Dolním náměstím, dnešním náměstím Republiky – založit roku 1520. Zdá se však, že zmíněná část vznikla již dříve, neboť na konci dolní ulice (vybíhající z náměstí) byl postaven už v době kolem roku 1500 špitál s kostelem sv. Anny. Roku 1521 se zakoupil ve východní části severní strany náměstí již existující dům pro zřízení radnice,³ jež až do svého zboření po 2. světové válce stála ve stejné frontě jako dům čp. 6, který je předmětem tohoto průzkumu.

Při absenci kompletní historické topografie města lze sledovat jeho dějiny jen obtížně i v období, pro které jsou zachované úřední knihy se zápisy o trzích, neboť chybí mnoho materiálů umožňující vytvořit souvislou řadu jeho držitelů, což se například týká knih testamentů.

Na možnost vzniku domu na počátku 16. století určuje část portálu do dvora, na které je také umístěný erb s neidentifikovanou figurou (k tomu srov. níže v kap. Popis a Stavební historie – J.A.). I toto nám zhoršuje určení stavebníka domu v období pozdní gotiky. Také dosud nejsou více známy veškeré erby, které používala patricijská vrstva Horního Slavkova 16. století, do jejichž řad držitel stavby nepochybně náležel. Další indicií k tomuto období je to, že na dílci portálu zahlédneme mimo kamenickou značku zejména zlomek nápisu, který je snad interpretovatelný jako letopočet [15]18.

O původním stavu domu A. Gnirs dodává, že měl dříve ještě jedno podlaží navíc. Píše dále, že na domě se nachází poslední příklad renesančního arkýře, vybaveného bohatě členěnou konzolí, který zde byl vzácností.⁴ Dodává, že v dějinách města je v souvislosti s arkýřem zmiňován pouze dům na náměstí patřící Fabiánovi Multzovi: při příležitosti stavební obnovy

¹ K dějinám Horního Slavkova viz např. P. BERAN a kol., *Královské horní město*; A. GNIRS, *Eine Bergchronik*; A. GNIRS, *Topographie*; K. KUČA, *Města*, s. 182-188; R. PROSCH, *Abriss; Schlaggenwald einst kaiserlich freie Bergstadt im Egerland*.

² V. VLASÁK, *Archiv města Horní Slavkov – listiny. 1487 – 1872*; VLASÁK, *Archiv města Horní Slavkov – úřední knihy. [1509] – 1945*.

³ K. KUČA, *Města*, s. 186.

⁴ A. GNIRS, *Topographie*, s. 312-313.

domu na (přečnívající) arkýř podržel právo roku 1597.⁵ Není úplně jisté, zda se jednalo o dnešní čp. 6. Pokud ano, pak Multzové (píšíci se z Waldau/Valdova) jeho prvotními stavebníky nebyli. Získali jej až později, neboť jejich erb neodpovídá tomu provedenému na nádvorním portálu.⁶

Řadu majitelů dnešního čp. 6 lze sledovat až mnohem později. Na základě dokladů z 18. století je snad možno říci, že na konci 17. století patřil dům příslušníkům rodiny Schödlů. V první třetině 18. století se vyskytují v Horním Slavkově Jan Jiří Schödl a jeho stejnojmenný syn. Ve fasse Tereziánského katastru každý z nich přiznal, že vlastní po jednom domě.⁷ Dále můžeme s vysokou pravděpodobností říci, že nynější dům čp. 6 patřil k těm sedmdesáti šesti, které v roce 1713 postihnul požár, při němž vyhořela polovina dolního náměstí, „Nové město“, špitál s kostelem sv. Anny, všechny stodoly a konírny atd.⁸

Konečně se hledaný dům nalézá v inventáři vypracovaném roku 1765 po úmrtí právě již stejnojmenného syna Jana Jiřího Schödl. Na konci svého života držel tři domy, z nichž jeden ležel na náměstí (a byl oceněn na 500 zlatých),⁹ jež můžeme díky tomuto místnímu určení považovat za pozdější čp. 6. Schödlvští dědicové jej prodali v den sestavení odhadu jednomu ze svých řad, a to bratru Karlovi, řeznickému mistru. Za otcovský dům na náměstí, ležící mezi domem starosty Augustina Hellmonta a domem paní Marie Anny Schödlkové, se stájí, dvorem, sklepem, vodovodem (*Rohrwasser*), zahrádkou a právem vařit pivo zaplatil odhadní cenu 500 zlatých.¹⁰ (Jan) Karel Schödl dům držel do roku 1778. V tomto roce jej (jako ležící mezi domem jeho matky Anny Marie Schödlkové a domem Karla Hellmonta) prodal své manželce Markétě i se stájí, sklepem, vodovodem, zahradou a právem várečným za 750 zlatých.¹¹ Ta se později provdala za Jiřího Gabriela Griesa, na kterého dům spadl.¹² Tento jej podržel do roku 1814.

Při jeho tehdejší prodeji se udává, že obdržel při prvním domovním číslování (r. 1770/71) čp. 367. Během pozdějšího číslování v 19. století mu bylo přiděleno čp. 6. Řečeného roku 1814 byl dům Griesem prodán s právem vařit pivo, zahradou, vodovodem, nádvorním a zadním stavením za 4000 zlatých jeho tehdejšímu švagrovi, koželuhu Adamu Stenglovi.¹³ Smlouvou z 1828 ho pak Adam Stengl za již jen 1600 zlatých prodal s právem vařit pivo, se zahradou, vodovodem a zadním stavením jednomu ze svých synů, Josefovi, správci statku Holovousy na Jičínsku.¹⁴ Josef Stengl ho podržel dalších skoro dvacet let, než jej roku 1847 jako dům s právem vařit pivo, nádvorním, zadním stavením, odprodal za 2000 zlatých svému bratru Jiřímu Stenglovi.¹⁵

Kupní smlouvou z 3. 12. 1885 jej v roce 1885 nabyt Antonín Kachler. Již za dva roky je jako nový majitel domu zapsána Josefa Kachlerová. Ještě téhož roku připadl kupní smlouvou ze čtvrtiny Josefu Karlu Hornerovi, dále ze čtvrtiny Kateřině Hornerové. Největší díl, totiž zbylé tři čtvrtiny, získal Antonín Horner. V roce 1891 dvě třetiny spadly na Annu Hornerovou. V roce 1919 se polovina domu stala majetkem Antonína Hornera. Konečně

⁵ A. GNIRS, *Topographie*, s. 313.

⁶ Popis jejich erbu např. A. SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika*, s. 538.

⁷ NA, fond TK, i. č. 2021, kart. 602, fasse Horní Slavkov.

⁸ Např. SOA Plzeň, fond SM, sign. Horní Slavkov 4, s. 201.

⁹ SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, Inventarium uber H.en Johann Georg Schödl See. Verlassenschaft so den 30. April 1765 Vorgenommen in Bei sein des Löb. Stadtgericht – Jedná se o dosud nezpracovanou část fondu.

¹⁰ SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, i. č. 389, kn. 381, fol. 331-331v.

¹¹ SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, i. č. 391, kn. 383, fol. 188-188v.

¹² SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, i. č. 380, kn. 373, fol. 322v-329.

¹³ SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, i. č. 394, kn. 386, fol. 534-536.

¹⁴ SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, i. č. 395, kn. 387, fol. 417-418.

¹⁵ SOKA Sokolov, fond AM Horní Slavkov, i. č. 398, kn. 390, fol. 482-483.

v roce 1922 celý dům koupil František (Franz) Potpaul.¹⁶ Po konci světové války bylo původní německé obyvatelstvo odsunuto. Dům připadl státu, což bylo zaknihováno až roku 1957 Domovní správě Místního národního výboru v Horním Slavkově.¹⁷

Už předtím (v roce 1952) byl Horní Slavkov prohlášen městskou památkovou rezervací, která však byla roku 1961 zrušena.¹⁸ Již před vyhlášením rezervace se dům čp. 6 nacházel v dezolátním stavu: roku 1949 se začala zabývat jeho situací také tehdejší památková péče. Bylo řešeno, že interiéry domu jsou zcela pusté. Jeho střechou, chatrně krytou lepenkou umístěnou „na starém šindelů“, všude zatékalo, následkem čehož byly stropy v patře prohnílé.¹⁹ Okresní národní výbor v Lokti dokonce na stavbu již vydal demoliční výměr,²⁰ ale dům nakonec unikl osudu mnoha jiných hornoslavkovských budov. Bylo konstatováno, že ohrožuje své okolí a žádána náprava.²¹ Náklad na jeho opravu se roku 1951 vyčíslil přibližně na 385 0000 korun.²² Zařadil se mezi ty domy, na jejichž rekonstrukci uvolnilo ministerstvo školství, věd a umění prostředky. Zároveň si k tomu vždy vyžádalo vypracování projektu a plánu stavu.²³

Projekt oprav čp. 6 vypracoval roku 1952 Oblastní komunální podnik Sokolov, podepsán Ing. František Prskavec, který počítal v pravé části přízemí domu s mléčnou jídelnou, jejíž příslušenství a sklad se mělo nalézat v části levé. V zadní části přístavku domu, dřívějších stájích, měly být sklepy pro nájemníky. Došlo by k rozebrání rozpadávající se části verandy (pavlače). V patře se počítalo se zřízením dvou bytů: vlevo s garsoniérou s příslušenstvím, vpravo s bytem o dvou pokojích s kuchyní a příslušenstvím. Podnik chtěl odbourat stávající komín a středem zbytku české klenby v patře vést příčku. Patro by bylo též přístupné novým schodištěm. Uliční fasádu nechtěl měnit, ale dvorní stranu by změnilo ubourání verandy i přístavku, sníženého na úroveň patra.²⁴

Památková péče proti tomuto projektu neměla počátkem srpna 1952 námitek, ale trvala na zachování pozůstatku již řečené klenby v patře.²⁵ Ačkoliv se materiál k opravě připravil, k rekonstrukci čp. 6 tehdy nedošlo: dělníci byli odvoláni na průmyslové stavby. Počátkem září 1952 se upozorňuje, že na domu došlo k velké destrukci krovu a dřevěných stropů, dále ke stržení části arkýře, což se stalo patrně následkem neodborného a neopatrného odstraňování trosek krovu. Bez střechy tak domu hrozilo zřícení promáčených kleneb.²⁶ Ale z oprav domu nakonec nesešlo. Byly postupně uvolněny další prostředky a vypracován plán (schválený 1952), který počítal opět s mléčnou jídelnou v přízemí a dvěma byty v patře. Nutná byla stavba nového krovu, jež měly krýt tašky. K opravě vydal téhož roku stavební povolení Jednotný národní výbor v Karlových Varech.²⁷ – **V. Ch.**

¹⁶ Katastrální úřad pro Karlovarský kraj, katastrální pracoviště Sokolov, knihovní vložka 6, fol. 86.

¹⁷ Katastrální úřad pro Karlovarský kraj, katastrální pracoviště Sokolov, knihovní vložka 6, fol. 86.

¹⁸ K. KUČA, *Města*, s. 188.

¹⁹ NA, fond SPS, kart. 171, Zápis ze dne 12. listopadu 1949 sepsaný u místního národního výboru v Horním Slavkově.

²⁰ NA, fond SPS, kart. 171, 24. 4. 1950, MNV Horní Slavkov Památkovému úřadu v Praze.

²¹ NA, fond SPS, kart. 171, 24. 4. 1950, MNV Horní Slavkov Památkovému úřadu v Praze.

²² NA, fond SPS, kart. 171, 5. 3. 1951, ONV Sokolov MNV Horní Slavkov.

²³ NA, fond SPS, kart. 171, č. j. 5602/51, 26. 6. 1951, Státní památkový ústav v Praze KNV Karlovy Vary.

²⁴ NA, fond SPS, kart. 171, 29. 7. 1952, Oblastní komunální podnik Sokolov Státnímu památkovému ústavu v Praze.

²⁵ NA, fond SPS, kart. 171, č. j. 5581, 5. 8. 1952, Státní památkový ústav v Praze KNV Karlovy Vary.

²⁶ NA, fond SPS, kart. 171, č. j. 6157/52, 3. 9. 1952, Státní památkový ústav v Praze KNV Karlovy Vary; kart. 171, 13. 10. 1952, JNV Karlovy Vary Státnímu památkovému ústavu v Praze.

²⁷ NA, fond SPS, kart. 171, č. j. IV-25-215.52/1952, 20. 5. 1952, MNV Horní Slavkov Ministerstvu školství, věd a umění; kart. 171, 6. 11. 1952, Státní památkový ústav KNV Karlovy Vary; kart. 171, zn. X1-711.2-3.11.1952, 10. 11. 1952, JNV Karlovy Vary MNV Horní Slavkov; kart. 171, zn. X1-711.2-3.11.1952, 10. 11. 1952, JNV Karlovy Vary MNV Horní Slavkov.

Výše uvedená jednání z roku 1952 a také pozdější nakládání s domem zanechaly otisk v archivu Stavebního úřadu v Horním Slavkově, z nějž čerpáme níže uvedené informace.²⁸ Ing. František Prskavec vypracoval dokumentaci, resp. technickou zprávu k ní, datovanou v Lokti 15. června 1952. Zejména plánová část (asi od téhož autora) představuje zásadní pramen pro poznání stavu domu před stavebními zásahy, které poté následovaly (příloha 2). V textu zprávy, odstavec Umělecko-historické hodnocení, se uvádí, že dům býval dvoupatrový a dále se zde vyskytuje důležité sdělení: „Ve dvorní fasádě jsou zřetelné i další renesanční otvory [míněno ve vztahu k uličnímu průčelí – pozn. JA], ke kterým je možno se po provedení sond vyjádřiti.“ Následuje Popis objektu:

V uliční fasádě v přízemí je dům o 5ti osách, v I. patře o 6ti osách. Střecha je sedlová se 4 vikýři, krytina lepenková. Vchodem se vchází do zaklenuté chodby, která je průchodná do dvora. V levé části domu jsou dvě místnosti zaklenuté křížovou klenbou, v pravé části domu v uliční části jest jedna místnost s rovným trámovým stropem, kdežto do dvorní části jest místnost zaklenuta křížovou klenbou. Ve dvorní části navazuje na hlavní budovu stáj s kůlnou a sklepem. Po schodišti z chodby se vchází do I. patra po kamenném schodišti, kde jsou místnosti vesměs s trámovým stropem, pouze v jedné místnosti dvorního traktu je místnost zaklenutá valenou klenbou. Ze schodišťového prostoru vchází se na dřevěnou pavlač a do dvorního přístavku, kde je též jedna místnost. Ve dvoře je stará stáj a to v místech mezi stávajícím dvorkem a zahradou.

Odstavec Směrnice pro úpravu informuje o záměru využít přízemí pro mléčnou jídelnu, patro pro dva byty. Dál se konstatuje:

Ježto celá stavba je již delší dobu neobyvatelná, je nutno provést konstruktivní zásahy a to hlavně ve výměně hrázděných přiček a doplnění kleneb. Střechu je nutno vyměnit celou včetně krovu, kde bude dbáno aby stávající dříví mohlo být upotřebeno pro novou rekonstrukci. Jak stropy nad I. patrem včetně podlah, tak i podlahy v přízemí jsou ve velmi zchátralém stavu.

Výkresová část obsahuje dvě sady plánů – současného stavu a projektu úprav včetně výkresu nového krovu. Solidně dokumentován tak je přední dům a bezprostředně navazující přístavky, sklep však není zaznamenán v úplnosti a zcela schází zadní dvorní stavení, tehdy budova stájí (příloha 2). Projekt Ing. Prskavce nese razítko Ministerstvo školství, věd a umění, Památková údržba a přípis rukou, podepsaný Václavem Menclem, s uvedením částky 1 106 050 Kč, která zřejmě byla na opravu domu touto institucí uvolněna. Je ve zjevném nepoměru k sumě, s níž se počítalo v roce 1951 (srov. výše), která byla zhruba třikrát nižší.

Další archiválie jsou dostupné až z července 1990. Jedná se o jednoduchý projekt odbočky plynového vedení, který obsahuje vedle technické zprávy dílčí schéma, na němž je pouze patrné vedení přípojky vpravo těsně vedle portálu hlavního vchodu; dovnitř budovy vedení nezasahuje. Investorem bylo Město Horní Slavkov, projektoval Invest servis – Ing. Jan Ondrášek, Karlovy Vary.

Z majetku města se nemovitost vzápětí dostala do soukromých rukou. V únoru a březnu 1991 se už připravoval projekt stavebních úprav domu pro nového investora – Kovošrot Plzeň. V rámci toho Ing. arch. Václav Ulč a Ing. Pavel Gronich provedli nové zaměření celé nemovitosti a Ing. Jan Anderle její stavebně-historický průzkum²⁹. Ke stavbě ale nedošlo a objekt dále podléhal úpadku.

V roce 2004 vytvořil Ing. arch. Miloš Synovec z Prahy pro dalšího vlastníka, Ing. Jiřího Tetzeli z Plzně, „Návrh studie“ představby domu na vinárnu se zázemím a na penzion.

²⁸ Stavební úřad pro Město Horní Slavkov, archiv, složka čp. 6; aktuálně uloženo u odboru majetku a investic MÚ.

²⁹ Ing. Jan Anderle 1991, Horní Slavkov čp. 6, stavebně historický průzkum, strojopis v archivu autora. K práci r. 1991 nebyl proveden archivní průzkum. Některé aspekty hodnocení vývoje domu a „Doporučení projektantovi“ autor považuje za překonané.

Cílem bylo zvětšit kapacitu domu dvorní přístavbou a půdní vestavbou; v patře měly zůstat dva byty. Záměr je doložen v půdorysech a pohledech a provází jej fotografická dokumentace tehdejšího stavu. K němu vydal 20. května 2004 Městský úřad Sokolov, odbor památkové péče stavebního úřadu, souhlasné „závazné stanovisko“ s uvedením podmínek, za nichž lze projekt uskutečnit³⁰. Realizace se však nekonala a zchátralý dům je nyní opět v majetku města. – J. A.

Prameny ...

Literatura

Pavel BERAN a kolektiv, *Královské horní město Horní Slavkov*, Horní Slavkov – Sokolov 2001
Anton GNIRS, *Eine Bergchronik der Städte Schlaggenwald und Elbogen*, Elbogen 1926
Anton GNIRS, *Topographie der Historischen und Kunst-Denkmale in Böhmen XLIII*, Prag 1927
Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, 2. H-Kole, Praha 1997
Rudolf PROSCH, *Abriss der Geschichte der alten, einst kaiserlich freien Bergstadt Schlaggenwald*, Schlaggenwald 1938
Schlaggenwald einst kaiserlich freie Bergstadt im Egerland, Hausham 1991
Vladimír VLASÁK, *Archiv města Horní Slavkov – listiny. 1487 – 1872*. Inventář, Jindřichovice 1980
Vladimír VLASÁK, *Archiv města Horní Slavkov – úřední knihy. [1509] – 1945*. Inventář, Jindřichovice 1986
nepubl.: Jan ANDERLE, Horní Slavkov čp. 6, stavebně historický průzkum, 1991

Prameny

Katastrální úřad pro Karlovarský kraj, katastrální pracoviště Sokolov, knihovní vložka 6

Národní archiv v Praze (NA), fond Státní památková péče (SPS), kart. 171, Zápis ze dne 12. listopadu 1949 sepsaný u místního národního výboru v Horním Slavkově; kart. 171, 24. 4. 1950, MNV Horní Slavkov Památkovému úřadu v Praze; kart. 171, 5. 3. 1951, ONV Sokolov MNV Horní Slavkov; kart. 171, č. j. 5602/51, 26. 6. 1951, Státní památkový ústav v Praze KNV Karlovy Vary; kart. 171, 29. 7. 1952, Oblastní komunální podnik Sokolov Státnímu památkovému ústavu v Praze; kart. 171, č. j. 5581, 5. 8. 1952, Státní památkový ústav v Praze KNV Karlovy Vary; kart. 171, 13. 10. 1952, JNV Karlovy Vary Státnímu památkovému ústavu v Praze; kart. 171, č. j. IV-25-215.52/1952, 20. 5. 1952, MNV Horní Slavkov Ministerstvu školství, věd a umění; kart. 171, 6. 11. 1952, Státní památkový ústav KNV Karlovy Vary; kart. 171, zn. X1-711.2-3.11.1952, 10. 11. 1952, JNV Karlovy Vary MNV Horní Slavkov

NA, fond Tereziánský katastr (TK), i. č. 2021, kart. 602, fassé Horní Slavkov

Státní oblastní archiv v Plzni (SOA Plzeň), fond Sbírka matrik (SM), sign. Horní Slavkov 4

³⁰ Viz poznámku 28.

Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích (SOkA Sokolov), fond Archiv města (AM) Horní Slavkov, i. č. 380, kn. 373, kniha svatebních smluv (1749–1815); i. č. 389, kn. 381, kontraktní kniha (1745–1769); i. č. 391, kn. 383, kontraktní kniha (1769–1795); i. č. 394, kn. 386, kontraktní kniha (1807–1822); i. č. 395, kn. 387, kontraktní kniha (1822–1829); i. č. 398, kn. 390, kontraktní kniha (1831–1846); Inventarium uber H.en Johann Georg Schödl See. Verlassenschaft so den 30. April 1765 Vorgenommen in Bei sein des Löb. Stadtgericht

Stavební úřad pro Město Horní Slavkov, archiv, složka čp. 6., aktuálně u MÚ, odb. majetku.

Mapy

Mapa č. 01

Katastrální mapa města Horní Slavkov, list VII. 1841. Výřez.

(NA, fond Stabilní katastr - Staré katastrální mapy, Praha (řada A) (SK-StKM-A), i. č. 1439a)

Mapa č. 02

Katastrální mapa města Horní Slavkov, list VII. 1841. Výřez s detailem Dolního náměstí.

(NA, fond Stabilní katastr - Staré katastrální mapy, Praha (řada A) (SK-StKM-A), i. č. 1439a)

Plány

Dokumentace současného stavu a projekt úprav – dvě sady ručně kolorované; Ing. František Prskavec 1952; situace 1 : 1000, půdorysy, řezy, pohledy 1: 100, vazba krovu 1 : 50 a detail hlavní římsy.

(Stavební úřad pro Město Horní Slavkov, archiv, složka čp. 6).

Plynovodní přípojka, 1 : 50, zodpovědný projektant Ing. J. Dudek, květen 1990.

(Stavební úřad pro Město Horní Slavkov, archiv, složka čp. 6).

Dokumentace současného stavu čp. 6; Ing. arch. Václav Ulč a Ing. Pavel Gronich 1991; 1 : 50 (archiv studia AVE, Plzeň).

Návrh studie, Penzion – Stavební úpravy a přístavba domu čp. 6; Ing. arch. Miloš Synovec 2004; starý a navržený stav – půdorysy a pohledy 1 : 100, řez (z dokumentace r. 1952).

(Stavební úřad pro Město Horní Slavkov, archiv, složka čp. 6).

Ikonografie

Čp. 6 ve frontě náměstí, začátek 20. století; čp. 6, zobrazen okraj sousedící s čp. 7 před jeho secesní přestavbou asi na konci 19. století – A. Gnirs, Soupis 43, okres Lohet, Praha 1927, str. 312, 313.

Fotografie³¹

N151090

Horní Slavkov, dům čp. 6. Průčelí do náměstí. Stav před opravou.

³¹ Další fotografie ze sbírky generální ředitelství NPÚ vizte např.: Horní Slavkov, dům čp. 6. Stav po opravě. (Národní památkový ústav, generální ředitelství v Praze, Sběrka fotografické dokumentace, sign. N62927, foto J. Pillman, 1954); Horní Slavkov, dům čp. 6. Vstupní místnost. Národní památkový ústav, generální ředitelství v Praze, Sběrka fotografické dokumentace, sign. N118205, foto Vojtěch Obereigner); Horní Slavkov, dům čp. 6. Vstupní portál. Národní památkový ústav, generální ředitelství v Praze, Sběrka fotografické dokumentace, sign. N059255, foto Soňa Divišová, 1953).

(Národní památkový ústav, generální ředitelství v Praze, Sbírka fotografické dokumentace, neg. č. 151090, foto Státní památkový úřad, 1950)

N151093

Horní Slavkov, dům čp. 6. Klenba v průjezdu. Stav před opravou.

(Národní památkový ústav, generální ředitelství v Praze, Sbírka fotografické dokumentace, neg. č. 151093, foto Státní památkový úřad, 1950)

N059256

Horní Slavkov, dům čp. 6. Portál do dvora.

(Národní památkový ústav, generální ředitelství v Praze, Sbírka fotografické dokumentace, neg. č. 59256, foto Divišová, 1953)

Fotografie stavu r. 2004; Ing. arch. Miloš Synovec; příloha Návrhu studie, Penzion –
Stavební úpravy a přístavba domu čp. 6
(Stavební úřad pro Město Horní Slavkov, archiv, složka čp. 6).

POPIS

Jan Anderle

Urbanistická situace

Řadový dům čp. 6 na nám. Republiky v Horním Slavkově tvoří v ústřední poloze součást severní fronty „dolního“ náměstí, orientován „okapně“ stejně jako jeho sousedé (obr. 1). Do hloubky parcely za předním domem navazují podél východní parcelní hranice trosky novodobého dvorního východního křídélka, následované v malém odstupu objektem sklepa (příloha 7). Náletem zarostlý dvůr domu stoupá k troskám zadního dvorního stavení. Terén za zadním stavením přechází ve stále strmější svah údolní terasy, v němž se na parcele č. 495/1 rozkládala zahrada našeho domu, nyní zcela zpustlá a zarostlá.

Základní charakteristika objektu

Nemovitost se skládá z předního domu, rozpadlého dvorního křídélka, objektu sklepa a ze zříceniny zadního dvorního stavení. Stavební tradice předního domu sahá do pozdně gotické slohové etapy; výrazná je následná raně renesanční přestavba. Na parcele široké kolem 17 m je přední dům jednopatrový, krytý sedlovou střechou. V dané lokalitě výjimečně se na něm uplatňuje arkýř na západním okraji hlavního průčelí. Není prověřena možnost, že dům býval pod západním dílem částečně(?) podsklepen. Z hlediska typologie domovních dispozic se jedná o šířkově uplatněný trojdílný dům se střední vstupní síní průjezdnou do dvora. Při dvoře síň zahrnuje vertikální komunikaci. Přízemí je v dílu středním, západním a v dvorním traktu východního dílu klenuté, zbytek plochostropý. Historická dispozice prvního patra byla v 50. letech 20. století nahrazena dnešním stavem; patro je plochostropé s výjimkou prostoru v arkýři. Vaznicový krov s věšadly pochází z 50. let 20. století.

Dvůr je zanesený skládkou a hustě zarostlý náletovými dřevinami. V této změti se vyskytují především u západní parcelní hranice pohozené kamenné architektonické prvky či jejich zlomky raně renesanční a mladší.

Cihlová stavba novodobého východního křídélka, přiložená jako přízemní ke staré parcelní zdi, kdysi krytá pultovou střechou se sklonem do dvora, pozůstává jen v narušených zbytcích obvodových zdí.

Objekt valeně klenutého sklepa, jehož původ je patrně barokní, má zasutý a zazděný vchod ze strany předního domu; zdivo na vnějšku částečně narušené, smíšené, s převahou kamene.

Zadní dvorní stavení, které ještě v roce 1991 mělo celistvé zastropení klasicistními plackovými klenbami s meziklenebními pasy, je zříceninou, z níž se v relativní celistvosti zachovaly kamenné obvodové zdi s jednoduchými tesanými ostěními otvorů.

Vnějšek stavby

HLAVNÍ PRŮČELÍ

Dům se do náměstí obrací šesti osami (obr. 2). Ve třetí zleva (od západu) se v přízemí nachází portál vstupu do síně/průjezdu (obr. 3, příloha 7), v krajní levé je v patře na ozdobné konsolě vysazen arkýř (obr. 4). Fasáda se nad terénem zvedá bez zvláštního soklu a, jak to v našich podmínkách vadného projektování komunikací obvykle bývá, znehodnocuje ji novověké zvýšení úrovně přilehlého chodníku. Omítka fasády je hladká, štuková, lokálně poškozená, přičemž nyní není zjištěn případný rozsah zachování vrstev, které by předcházely obnově v 50. letech 20. století. Průčelí vrcholí mnohočetně profilovanou korunní římsou, která je výsledkem prací v téže době. Její profil zahrnuje výkres tehdejší rekonstrukce krovu (příloha 2). Nakolik se projekt přidržel autentického tvaru římsy, nelze z dostupných zdrojů bezpečně stanovit. Její přezdění určoval projekt Ing. Prskavce z roku 1952. Srovnání s fotografií fasády těsně před uvedenou rekonstrukcí naznačuje, že podoba s originálem je spíše volná a že horní část profilu římsy dříve snad mohla být dřevěná (příloha 5).

Ústí průjezdu do fasády rámuje sedátkový portál asi ze 30.-40. let 16. století ve stylu saské renesance (příloha 7, obr. 3). Levé sedátko je poškozeno – dodatečně zmenšeno před začátkem 20. století, levá stojka vyvrácena elektrikáři. Do horní plochy sedátek je vyvrtán starý otvor o průměru 4 cm a hloubce asi 2 cm. V portálu jsou osazena dožilá vrata z 50. let 20. století. Do té doby zde sloužila dvouvrstvá dvoukřídlá vrata patrně klasicistního původu a nejspíše svlakové konstrukce, se samostatně otevíravou střední částí (příloha 5).

V levé ose (2. od západu) v sousedství portálu do fasády proniká na výšku obdélný otvor ústí dymníku, který prostředkoval odkouření jakéhosi topného zařízení, které sloužilo v přilehlém interiéru (v dymníku jsem při průzkumu r. 1991 zjistil očazení). S tímto archaickým odvedením kouře přímo do fasády se dnes v Horním Slavkově setkáme zřejmě ještě u čp. 4 a u čp. 3, kde byl otvor dodatečně využit pro kapličku, bývalo zde však častější (srov. dokumentace domů v Gnirs 1927, 300-320). Funkci zařízení lze dávat do souvislosti se zapojením vlastníka domu do montánních činností (patrně rudokupec). Mohla takto být odkouřena prubířská pícka (hert) určená ke zkouškám vykupované rudy.

Levá (západní) krajní osa přízemí pak obsahuje „krámské“ okno v kamenném ostění se segmentovým překladem (příloha 7, list 3; obr. 5). Charakteristický segmentem klenutý tvar vypovídá, že okno sloužilo k obchodnímu kontaktu se stranami vně domu (zde patrně pro výkup rudy). V otvorech ostění bývala osazena mříž s pěti svislými a stejným počtem vodorovných prutů. Profilace ostění je ustoupená za vpadlinou pro okenici. Závěsy pro dvoukřídlou okenici, která je zachycena snímkem z konce 19. století (Gnirs 1927, 313, obr. 267, příloha 3), ale na začátku 20. věku již chyběla (příloha 4), byly snad podle povahy vytesaných drážek pro ně osazovány dodatečně. Původ ostění je zřejmě možno spojit s etapou, ve které byl pořízen portál domovního vstupu.

Trojice otvorů ve třech osách v pravé části přízemí byla přezděna asi na konci 19. století. Už na začátku 20. věku je fotografie zachytila opatřené výplněmi dělenými na samostatné horní vyhlídky a dolní křídla (příloha 4). V 50. letech došlo k výměně výplní a následně bylo okno ve třetí ose zprava změněno na vchod, jež dnes uzavírají palubkové dveře v ocelové zárubni.

V prvním patře zleva vystupuje arkýř. Mnohočetnou profilaci jeho raně renesanční konsoly mj. tvoří oblouny přetínající se v nároží (obr. 4; příloha 7, list 4). V čele arkýře provázejí okno, asi druhotně zbavené kamenných součástí ostění, profilovaný podokeník a nadokenní římsa, oboje zřejmě jako součást renesančního stavu. Dvojitá výplň okna, dělená na šest tabulek, pochází z 50. let 20. století. Asi už předtím (ve 2. pol. 19. století?) byl co do výšky

změněn formát bočních oken v arkýři. Celá situace bude v případě plánování stavebních úprav žádat předběžné opatrné(!) vyšetření odbornou sondáží vně (lešení/plošina) a v interiéru, aby, pokud možno, byly zjištěny podrobnosti umožňující rehabilitaci starého stavu (dosavadní konstatování v „Závazném stanovisku“, viz výše, nedostačují). Korunní římsa arkýře zřejmě svým profilem neodpovídá stavu, jak je dokumentován fotograficky krátce před přestavbou ze začátku 50. let 20. století. Z archivního záznamu se také dozvídáme o tehdejší havárii; doslova se zmiňuje stržení části arkýře (viz výše). Dnešní stav je tedy novotvarem ze začátku 50. let 20. století, přičemž konstrukce hrázdění neodpovídá tehdy zaniklému stavu, viz srovnání při zvětšení přílohy 5 s obr. 4. Rovněž takto dojdeme k domněnku, že profil římsy arkýře býval podle všeho dřevěný.

Okna v ostatních osách v patře mají jednotný formát a jsou začištěna do převážně kamenného zdiva cihlovými vyzdívkami (příloha 5). Do začátku 50. let 20. století bývaly okenní výplně dvojité, šestitabulkové. Nahradilo je dělení na osm tabulek se samostatnými horními vyhlídkami (obr. 2). V souvislosti s přezděním okenních otvorů, ke kterému asi došlo na konci 19. století, se musíme ptát, zda díly raně renesančních okenních ostění, které se povalují na dvoře domu, nepocházejí ze zrušeného předchozího stavu oken.

DVORNÍ PRŮČELÍ

Pohnuté osudy domu se ve dvorním průčelí odrážejí zřetelněji, než je tomu v hlavní fasádě. O stavu do roku 1952 informují výkresy v příloze 2. Povrch dnes tvoří hladká štuková omítka z 50. let 20. století, na řadě míst narušená, v místě styku s novodobým východním dvorním křídélkem neprovedená (obr. 6, 7). Nejstarší povrch fasády lze zaznamenat na jejím předstupujícím pravém (západním) úseku, přes nějž nyní expandují konstrukce souseda čp. 7 (obr. 8 vlevo od svislé spáry). Na uvedené předstupující části fasády lze sledovat na kamenném zdivu starou, hladce podle nerovností podkladu utaženou a bílenou omítku. Při zemi shledáme zbytky zídky, která obsahuje kamenické prvky raně renesanční a barokní a která podle dokumentace z 50. let patří k našemu domu, resp. k podezdění jeho komunikace k záchodovému přístavku (obr. 9, příloha 2). Dále je na styku našeho domu se sousedem možno rozlišit, že k výstavbě sousedního čp. 7 došlo až po vystavění čp. 6; doklad tvoří vztah zdiv ve spáře mezi konstrukcemi obou domů.

Vlevo (k východu) líc zdi dvorního průčelí ustupuje (obr. 10). Následkem novodobého omítnutí není úplně zřetelné, kam až tímto směrem nádvorní zeď obsahuje starou konstrukci, a kde již počíná přezdění z 50. let 20. století. Tehdy vznikl jednoduše mírně předsazený sokl, místy s užitím betonu (příloha 6 horní snímek). Přezděna byla podstatná část nádvorní zdi v rozsahu přízemí – od 1. okna od západu až po okno vlevo (východně) od portálu síně/průjezdu. Zazděn byl také domnělý vchod do bývalého východního dvorního křídla (obr. 7). Že jde o nové cihlové zdivo nádvorní zdi, svědčí tvar malty vytlačené ve spárách, jak lze při zvětšení vidět na archivní fotografii z roku 1953 (příloha 6). V místě styku novodobého východního křídla s předním domem zaznamenáme drobné v lomovém kameni vyvedené a nyní zazděné okénko, které sem ústilo z nádvorní části východního dílu domu (obr. 7); patřilo zřejmě k výbavě jeho nejstarší zděné etapy.

Vchod do síně/průjezdu rámuje kamenný portál, který je sestaven z dílů hrotitého portálu stylu saské pozdní gotiky [nebo snad případně dvou(?) takových portálů; přes shodu v profilaci byl na východní stojce zjištěn v profilaci zbytek červené polychromie, na západní modré]. Pro dnešní rozměr vstupu a pro jeho půlkruhové završení jsou díly portálu dodatečně odborně kamenicky přesehány. Uplatněny jsou některé profilací vně, jiné obrácené profilací do zdi (obr. 11-16, příloha 7 list 5). V líci jsou do portálu dodatečně osazené háky závěsů, které nebyly od 50. let využity, protože tehdy vchod uzavřela nová vrata rámové konstrukce,

osazená na vnitřní straně. Při obnově domu v 50. letech 20. století pravděpodobně došlo v souvislosti s přezděním nádvorní zdi k manipulaci s portálem. Dá se ale předpokládat, že pokud se tak stalo, byl znovu sesazen, jak býval do té doby. Předpokládám, že portál patří k historickým součástem našeho domu a nebyl sem v 50. letech zavlečen. Za důkaz toho považuji pečlivou odbornou úpravu jeho dílů pro druhotné použití na dnešním místě. Zároveň se ale původně jedná o portál hlavního domovního vstupu v hlavním průčelí. Jak byl získán pro užití na dnešním místě, je otázka, kterou nechávám otevřenu.

Vodítkem pro budoucí pátrání může být díl archivolty, který nese pozdně gotický štít s odsekaným znamením, které jistě označovalo rod majitele domu, jemuž portál náležel. V pátrání se zatím dál nepohneme, protože dosavadní archivní průzkum nezjistil vlastníky našeho domu na začátku 16. století, neznáme erby zdejšího patriciátu, ani není pořízen celkový historický místopis města. Datum [1]51[8] (dále uvádím čtení data 1518) a kamenická značka tamtéž obecně odpovídají původní architektuře portálu a souvisejí s dobou jeho prvotního pořízení.

Obdobné ostění shledáme hned nedaleko v čp. 4, kde se zachovalo v původní poloze. Je tedy zřejmé, že v dané časové vrstvě (kolem r. 1500) bylo v dané lokalitě použito takového portálu na patricijském domě standardem. Těžko si představit, že by náš portál byl získán z jiného domu, ač i takovou možnost při dnešní neznalosti nemůžeme úplně vyloučit. Za daleko pravděpodobnější ale považuji, že od roku 1518 rámoval v našem domě hlavní vchod z náměstí a při následné raně renesanční přestavbě, která z nejištěné příčiny následovala poměrně záhy asi ve 30.-40. letech 16. století, byl druhotně použit ve vstupu do dvora. Způsob zdejšího sestavení jeho dílů svědčí o úmyslu překrýt jej omítkou, otlučení erbovního znamení naznačuje změnu vlastníka, který s předchozím nebyl téhož rodu.

První patro nádvorní zdi až na krátké (kolem 1 m) krajní úseky bylo přezděno v 50. letech 20. století. Dřevěná profilovaná korunní římsa byla tehdy nahrazena dnešním jednoduchým zděným stavem. Okna získala dvojité šestitabulkové výplně s horními vyhlídkami.

STŘECHA

Tvar střechy neodpovídá stavu, který se zachoval do začátku 50. let 20. století (srov. přílohu 5) - snížen hřeben. Změněn je také počet pultových vikýřků ze 4 na 3 a jejich rozmístění (příloha 2- pohledy). Střecha mezi zděnými šíty, z nichž vně se uplatňuje jen omítaný svršek západního, je pokryta bobrovkami na řídkém laťování (korunová skladba), hřeben narušený; okapy, lemy a vylezáky z pozinkovaného plechu, novodobé komíny neořmsené, hladce omítané a bílené.

DVORNÍ STAVBY

Zídka podél západní hranice s čp. 7 kamenná; zapojeny kamenické architektonické prvky renesanční a barokní (obr. 9).

Východní novodobé křídélko (po roce 1953) cihlové, až na malou část bez omítky (obr. 17). Zahrnovalo jen přízemí kryté pultovou stříškou skloněnou do dvora - otisk na hlavním domě (obr. 7).

Východní parcelní zeď u čp. 5 v jádře kamenná, s dozdívkami smíšenými a cihlovými. V rozsahu východního křídélka kamenné zdivo respektuje neznámý otvor vyplněný cihlovou zazdívkou (obr. 18, 19). Před jižním čelem objektu sklepa se v kamenném zdivu parcelní zdi

jeví relikt cihlového klenutí, který podle dokumentace z roku 1952 souvisí se zaklenutím bývalého východního dvorního křídla (příloha 2, obr. 20 vpravo).

Objekt sklepa u východní parcelní hranice v partiích, které vystupují nad suť a terén, je na jihu a západě kamenný, v horní partii nadezděný cihlami (obr. 20). V jižním čele se v kamenném zdivu projevuje cihlový pas nad jednoduchým pravoúhlým portálkem s vnější drážkou a háky pantů pro dvoukřídlé ven otevíravé dveře. Vchod je zaslepen novodobou cihlovou zazdívkou (narušena). O vnitřku sklepa viz níže odd. SKLEPY.

Zadní dvorní stavení má obvodové zdivo zachováno v rozsahu přízemí. Je kamenné, jako nárožní armatury použity některé druhotně uplatněné tesané prvky (obr. 21). Nad otvory cihlové záklenky, některé zřícené. Otvory opatřeny pravoúhlými tesanými ostěními. V líci podélných obvodových zdí se uplatňují železné kotvy ztužidel v poloze pasů kleneb interiéru. Místy přetrvává rozplavené jádro bývalé omítky.

Na ploše dvora se povalují zlomky kamenných architektonických článků, mezi nimi rozlišen také kus mlýnského kamene (rudní mlýn?) (obr. 22).

Vnitřek stavby

PŘEDNÍ DŮM

PŘÍZEMÍ

Dispozice odpovídá šířkovému trojdílnému domu vyspělého typu, u něž dymníková kuchyně uvolňuje průjezd do dvora, když opouští pozadí síně. Střední díl v čp. 6 tedy zaujímá průjezdná síň, v nádvorní partii zastavěná konstrukcemi schodiště. Východní díl obsahuje v uličním traktu světnici, za ní v nádvorním traktu býv. dymníkovou kuchyni. Úzký západní trakt byl patrně od počátku věnován hospodářskému využití, jak lze odvodit z přítomnosti dymníku topeniště v uliční partii.

1.01 – síň/průjezd

Podlaha v přední části neupravená, hlouběji ke dvoru betonový povrch narušený při rabování žulových tesaných desek, z nichž v objektu zbylo, pokud je zjištěno, jen několik zlomků (ukradeny?, část se skrývá pod betonovým potěrem?), na podlaže odložen betonový sloupek (obr. 23 pohled k náměstí, 24 pohled ke dvoru). Stav podlahy v roce 1952 zaznamenal dobový výkres (příloha 2). Podle něj se desky omezovaly na pruh v ose průjezdu, jinde byla dlažba z lomového kamene. Nároží bloku schodiště chránil odrazník v podobě komolého kužele.

Východní stěna v pořadí od hlavního průčelí ke dvoru představuje úsek široký asi 2 m, zbavený omítky (obr. 25). Obnaženo lomové zdivo – podezdění pod patu valené klenby tohoto úseku, který odpovídá rozměru potřebnému pro otevření jednokřídlých vrat. Zaklenutí, s nímž uvedené zdivo souvisí, takové řešení vrat ovšem znemožnilo. Zdivo a příslušná klenba takto pocházejí z pozdější etapy raného novověku. V dnešním portálu byla původně osazena, pravděpodobně jednokřídlá vrata, což vznik podezdění a příslušného úseku klenby posouvá směrem k přítomnosti do nyní nedatované stavební fáze (klasicistní?). Uvedený úsek zdíva přiléhá v omítané a bílené spáře ke klenební příložce, která následuje směrem ke dvoru. Táž spára pak odděluje klenbu úseku při portálu od čela klenby náležející k příložce. Omítka a bílení na tomto čele vypovídají o tom, že úsek při portálu býval kvůli otevírání vrat buď plochostropý nebo zastropený tak vysoko nasazenou a vzhledem k podlaže patra domu plochou klenbou, aby otevření vrat bylo možné. Zmíněná příložka je z kamenného zdiva,

na kterém výše nad narušením povrchu lpí raně novověká bílená omítka, později drsněná pekováním. Překrývá ji novodobá vrstva.

Následuje segmentově klenutá nika vchodu do světnice [1.02], kterou respektuje klenební výseč s hrotitým čelem (obr. 26). Vztah výše uvedené příložky ke vstupní nise se jeví jako sekundární – vyplývá z toho možnost, že klenba byla vložena do objektu dodatečně v době, kdy takto koncipovaný vchod již existoval. Okolnost, že se vchod do [1.02] obrací k síni nikou, nikoli ostěním, lze zdůvodnit hierarchií prostorů, se kterou se obdobně setkáváme častěji. V případě, že společenský status světnice [1.02] byl vnímán jako vyšší než síně, volilo se „obrácené“ uspořádání vchodu, jako je tomu zde (na „hezčí“ stranu s lícem ostění se hledělo ze světnice). Situace byla poškozena a znečitelněna v 50. letech 20. století, kdy došlo k instalaci nové dřevěné zárubně.

Vnější část severní špalety uvedené vstupní niky je tvořena další z kamene zděnou klenební příložkou. Do ní se směrem ode dvora opírá cihlový záklenek niky (vrchol jen asi 120 cm nad dnešní podlahou průjezdu), která je na omítanou a bílenou spáru zaslepena cihlovou zazdívkou z 50. let 20. století (srov. přílohu 2; obr. 27). Funkce niky není zjištěna. Polohou se váže k severozápadnímu koutu světnice [1.02], ve které měla svůj protějšek – niku snad související s umístěním kamen (ještě v 50. letech v ní byl novodobý sporák). S nikou v síni koresponduje klenební výseč s „půlkruhovým“ čelem. Spodní část východní stěny, v jádře kamenné, je v tomto rozsahu zbavena omítky, výše lze sledovat bílený povrch omítky z 50. let 20. století. Z bývalé kuchyně [1.03] proniká do síně touto zdí vchod, který byl začištěn cihlami do jinak kamenného zdiva. Následně došlo k transformaci vchodu, při níž byl otvor zúžen dozdívkou a přeložen ocelovým profilem (obr. 28). Patrně se tak stalo v 50. letech, do nichž lze zařadit dnešní zárubeň s jednoduchými prkennými obložkami.

Západní stěna síně v partii při portálu v hlavním průčelí vykazuje stav, který koresponduje s vývojem protější, východní zdi (obr. 29). S osazením domovního portálu je současné kamenné zdivo, pokryté bílenou omítkou utaženou podle nerovností líce (obr. 29 vlevo). Ta zabíhá do spáry, v níž je k ní přiloženo zdivo převážně rovněž kamenné, kladené na hliněnou maltu. Toto dodatečné zdivo (nedávnými zásahy silně porušené) tvoří podezdění paty úseku mladší klenby při domovním portálu (srov. výše). V poslední čtvrtině 20. století byl do této zdi zasekán elektrický rozvaděč, což způsobilo destrukci, jíž jsme svědky od r. 1991. Starší výše zmíněná zeď, současná s osazením domovního portálu, tvoří klenební příložku raně renesanční klenby průjezdu. Směrem ke dvoru následuje stěna se vchodem do západního dílu domu, místnosti [1.04] (obr. 30). Novodobý povrch zde zřejmě skrývá historickou omítku. Uvedený vchod byl co do formátu upraven v 50. letech 20. století, ze kdy pochází jeho dřevěná zárubeň. Polohu vchodu respektuje rozsáhlá klenební výseč, jejíž čelo má půloválný tvar. Dál ke dvoru následuje předstupující klenební příložka s povrchem shodným, jak uvedeno předešle. Dál pak shledáme vchod do nádvorní místnosti [1.05] západního dílu domu (obr. 31). Se vchodem koresponduje klenební výseč s lomeným obloukem svého čela. V 50. letech byl vchod upraven tak, že kamenný portálek pozdně gotických forem, světlost 100/163 cm, (příloha 2) byl zbaven jižní stojky a víc jak poloviny nadpraží (příloha 7 list 5), zbytek zazděn a vchod na uvolněném místě opatřen dřevěnou zárubní normalizované výšky. Na portálku jsou reliktů starých barevných úprav povrchu. Vylámané díly portálku jsou možná mezi těmi, které jsou pohozyeny v dnes zazděném prostoru pod schody (obr. 32, foceno dírou v zazdínce).

Západní stěnu dál ke dvoru překrývají konstrukce schodiště. Vřetenová zeď a jižní čelo se segmentově klenutým vchodem (srov. stav roku 1950 – příloha) jsou z lomového kamene (obr. 24). Podklenutí horního ramene schodiště rovněž, se sporadickým výskytem cihel (obr. 33). V suti v zazděném prostoru pod schodištěm se nacházejí výše zmíněné zlomky kamenných ostění. Schody do patra mají betonový povrch. Stěny a valenou klenbu

schodišťového prostoru pokrývá hladká omítka s novodobým povrchem (obr. 34); starší vrstvy pod ním lze předpokládat.

Pokud lze nahlédnout průrazem zazdívkou z 50. let vchodu pod schody, jeví se, že prostor býval hrubě omítnut a bílen (do 50. let byl přístupný – příloha 2). Tato omítka, jak naznačuje relikt v dotyku podklenutí schodiště se západní zdí, překrývala starší omítaný a bílený povrch, k němuž zřejmě byla konstrukce schodiště druhotně přiložena (obr. 33 vlevo nahoře) – dnešní schodiště je do prostoru síně vloženo dodatečně nejspíš při raně renesanční přestavbě domu.

V domech tohoto typu bývá pod schody do patra vchod do sklepa. Za dnešního stavu tato možnost nemohla být ověřována.

Strop síně/průjezdu tvoří několik úseků valené klenby (obr. 23 pohled k náměstí, 24 pohled ke dvoru). O tom, který přiléhá k hlavnímu domovnímu portálu již bylo pojednáno výše. Podle fotografie z roku 1953 je cihlový (příloha 6, dolní snímek). Jeví se jako nejmladší součást zastropení. V přední (jižní) polovině síně navazuje valená klenba hrotitého profilu, členěná trojbokými výsečemi ve vazbě na vstupy. Podle citované archivní fotografie je postavena z lomového kamene. Kápě některých výsečí mají hrotitý profil, jiné půloválný či „půlkruhový“. Tato nejednotnost se týká také klenby v nádvorní polovině síně. Její hlavní profil je ovšem téměř půlkruhový. S možností omylu přesto soudím, že nádvorní úsek klenby vznikl společně s na něj navazující klenbou směrem k náměstí. Klenby síně pokrývá novodobá vrstva z 50. let 20. století, patrně ale překrývá rozsáhlé plochy omítky raně novověké.

V síni u západní stěny stojí velká barokní nádoba ve tvaru mušle, patrně z barokního ozdobného vodního prvku, která nejspíš schází v některém zámeckém areálu (obr. 23).

1.02 – východní díl domu, přední světnice

Velká světnice má na podlaze narušený betonový potěr. Na stěnách i stropě shledáme hladkou štukovou omítku. Pokud jde o stěny, omítka na povrchu patrně pochází ze 2. poloviny 19. století. Jižní zeď se třemi okny do hlavního průčelí získala po roce 1950 v krajní západní ose vstup (srov. odd. Hlavní průčelí) (obr. 35). Jeho nika, využívající bývalé niky okenní, je spolu s nimi zaklenuta plochým segmentem. Tato i niky oken byly přezděny patrně ve 2. polovině nebo na konci 19. století. Zásah se projevuje cihlovým zdivem jak začištění nik, tak meziokenních pilířů. Omítka je zdola ve velkém rozsahu odstraněna, patrně pro její degradaci vlhkostí – podlaha místnosti je pod úrovní chodníku.

Západní stěna v ústřední poloze obsahuje vchod ze síně (viz odd. 1.01) (obr. 36, 37). Ten je začištěn cihlovým zdivem, k němuž bylo v 50. letech ještě z obou stran přizděno s osazením užší zárubně. Jižně od vchodu probíhá zdivo z lomového kamene. Zhruba metr nad podlahou se v něm nacházela do 50. let nika, která je nyní uzavřena zazdívkou z cihel. Severně (vpravo) od vchodu je patrný jen krátký úsek kamenného zdiva, až do koutu pak následuje cihlová zazdívká bývalé niky (obr. 37, příloha 2).

Severní zeď je v dosahu posouzení v jádře kamenná. Jako dodatečný zásah se v její západní části jeví velký obslužný otvor topidla, jehož provoz zanechal začernění na povrchu okolního zdiva (obr. 38). Ve východním sousedství (vpravo) tohoto prvku se výše nad podlahou nalézá cihlová zazdívká, která podle polohy a rozsahu souvisí se zrušením nástěnného osvětlovacího krbu. Dál k východu zdí prochází vstup do bývalé dymníkové kuchyně [1.03], přeložený dřevem a novodobě zbavený ostění.

Na východní stěně, pokud je vidět, jsou pod mladší vrstvičkou nátěrů relikty sytě barevných ploch organizovaných do pravoúhlých útvarů (obr. 39). Spodní okraj omítky nese známky přitažení k dnes neexistující podlaze.

Plochy omítaný strop s trémovými nosníky pochází z 50. let 20. století; skladba podhledu: podbíjecí prkna, rákosová rohož, štuková omítka; na stěny podhled přechází bez fabionu.

1.03 – východní díl domu, bývalá dymníková kuchyně (nádvoří trakt)

Následkem přepažení arkádou snad v době baroka a následně zásahem v 50. letech 20. století se místnost rozpadá na dva prostory [a] a [b] (příloha 2, 7 list 2). Na podlaze v obou částech [1.03] betonový potěr. Spodní část stěn pokryl v 50. letech obklad deskami z modrého skla, nyní značně narušený. Omítané části mají povrch z novodobé úpravy; pod ním zejména v části [1.03a] lze počítat s přetrváním starších vrstev.

Vchod do [1.03a] z průjezdu [1.01] umístěn v segmentově klenuté nice v západní zdi. Před líc zdi předstupují klenební příložky (obr. 40). Vedle jižní špalety vchodu se o stěnu opírá pas oddělující bývalou dýmnou část kuchyně (obr. 41). Při jihozápadním koutu prochází vestavba starého komínu. Severní zdi, rozsáhle přezděnou v 50. letech 20. století, proniká okno z té doby.

Severní úsek cihlové východní zdi se vchodem do [1.03b] vyplnil v 50. letech prostor arkády otevřené do [1.03b]. Arkáda s cihlovým pasem se opírá o cihlový pilíř, do kterého je zároveň sveden pas vynášející oddělení bývalé dýmné části (obr. 42). V jižním úseku byla východní zeď v roce 1952 plná a ještě k ní přiléhá sporák (příloha 2). Ve starší době byl pilíř volný, také zde byla arkáda – viz níže. Povaha starší části konstrukcí východní zdi a jejich vztah ke klenbě místnosti naznačují, že zachované součásti vymezení dýmné části kuchyně pocházejí z pozdější etapy než je renesance, se kterou lze předběžně spojit koncepci klenby místnosti [1.03].

Jižní stěnu [1.03a] ve východním úseku tvoří přízdívka z 50. let, západní část se po opadnutí omítky projevuje zděním z cihel naplocho (obr. 43). Je tak začištěna partie, kudy po zrušení dýmné funkce kuchyně vstoupil do ní tahový komín a to v prostoru, kde se dříve nacházel obslužný otvor topidla, o němž uvedeno v odd. [1.02]. Místnost je zastropena valenou klenbou půloválného profilu na příložkách, která je pozůstalou částí klenby celé místnosti [1.03], když její východní partie v [1.03b] byla v 50. letech zbořena. Jednalo se o valenou klenbu s rozsáhlými styčnými trojbokými výsečemi (nesprávně zaměňována za klenbu křížovou. Pod novodobým povrchem lze na starých konstrukcích v [1.03a] předpokládat zachování ploch historické omítky.

Východní část bývalé kuchyně, [1.03b], má stěny poznamenány vybouráním klenby a jejích příložek – povrchy z 50. let. Z té doby také trémový strop s rákosovým podhledem jako v [1.02]. Na východní stěně se rýsuje bývalé klenební čelo. V jižní zdi se nachází stará, segmentově klenutá nika vchodu ze světnice [1.02]. Západní stěna, dříve jen arkáda, na jihu obsahuje novověký komín upravený v 50. letech (dvoje betonová dvířka), v rozsahu pilíře arkády je obnažena stará hladká bílená a později pekovaná omítka (obr. 44). Severní stěna je po zazdění okénka v 50. letech slepá, s novodobým povrchem. Narušené obklady spodních částí stěn modrým sklem jako v západní [1.03a].

1.04 – západní díl domu, přední místnost

Podlahu kryje betonový potěr, na něm skládka písku. Stěny a klenby pokrývá zvlněná stará omítka, patrně z doby výstavby konstrukcí, povrch zceluje pačok z 50. let, na spodní části stěn dožívá olejový(?) nátěr. Východní stěna obsahuje vchod ze síně [1.01], jehož nika je, soudě podle lokálních narušení, začištěna a klenuta v kamenném zdivu cihlami, snad dodatečně (obr. 45). Z roviny stěny předstupují klenební příložky, které jsou ve spáře přiloženy k omítané a bílené stěně, jak patrně v čísi starší sondě (obr. 46 vlevo zdivo příložky). Jižní příložka odstupuje od jižní zdi, ponechávajíc prostor někdejšímu topidlu (patrně prubířské píccce), kterému sloužil dymník, procházející sem jižní zdí od okénka v hlavním průčelí, ze strany interiéru zazděný. Obdobně bývalé ústí dymníku respektuje klenba, vytvářející na výhodní stěně v jihovýchodním koutě místnosti výše posazenou lunetku (obr. 46a).

V jihovýchodním koutě se nachází zazděné a omítkou zahlazené ústí dymníku. Dymník stoupá jižní zdí k okénku v hlavním průčelí, jeho půdorys se směrem k okénku zužuje, strop dymníku tvoří segmentová klenba z cihel kladená na bednění zanechávající otisky v proteklé ložné maltě, vnitřek dymníku nese známky očazení. Jižní zeď proniká nika segmentově završeného okna – viz též odd. Hlavní průčelí. Z vnitřní strany okenního otvoru se zachoval novodobý dřevěný rám okna a před něj předsazená novodobá mříž. Klenba místnosti na stěně vytíná parabolickou až hrotitou lunetu, deformovanou od západu nesouladem okenní niky a klenby místnosti (otázka stratigrafie jevů). Západní zdí na jižním okraji prochází vstupní otvor do sousedního čp. 7, který respektuje stará omítka a který je dodatečně hlouběji v minulosti zaslepen smíšenou zazdívkou (obr. 47). V koutech místnosti před rovinu stěny předstupují klenební příložky.

Klenba místnosti má výrazně parabolický profil (obr. 48). Člení ji pár styčných trojbokých výsečí. Její konstrukce byla do objektu, který po nějakou dobu sloužil jako plochostropý, vložena dodatečně, jak doloženo výše, v raně renesanční etapě. Severní zeď tvoří příčku mezi místnostmi západního dílu domu. Podle jejího vztahu k řešení klenby (viz půdorys) se domnívám, že případně mohla být vystavěna v blíže nedatované raně novověké etapě po dovršení raně renesanční transformace domu. Severní stěna vykazuje při západním okraji trhlinky a zadehtování, což způsobuje komínový průduch, který jí prochází a který náležel komínu zbořenému v 50. letech 20. století (srov. přílohu 2).

1.05 – západní díl domu, nádvorní místnost

Místnost člení tenké cihlové a nyní dílem pobožené příčky postavené na začátku 50. let 20. století při zřizování záchodů a příslušenství. Do půdorysu místnosti u jejích koutů předstupují klenební příložky. Obvodové stěny a klenbu pokrývá zvlněná stará omítka, patrně z doby výstavby konstrukcí, povrch zceluje pačok či vysprávky z 50. let. Z téže doby podlahu pokrývá kletovaný beton. Východní zdí prochází vchod ze síně [1.01], o jeho pozdně gotickém portálku viz odd. 1.01. Nika vchodu má plochý segmentový záklenek a v místech narušené omítky je začištěna lomovým zdivem (obr. 49). V severním úseku východní stěnu narušila započatá a nedokončená rekonstrukce vodovodu; rovněž průraz klenbou. Jižní zeď – příčka oddělující přední místnost [1.04] – při západním okraji obsahuje narušení otvor do komínového sopouchu. Cihlové zdivo uvnitř otvoru drží překlady ze železných pasů, při vnějším líci překlad prkenný. Západní stěnu vedle jižní příložky překrývá zdivo komína z 50. let 20. století. Spodní partie severního úseku je zbavena omítky, obnaženo lomové zdivo. Severní zdí (nádvorní) proniká novodobě přezděné okno; výplň dvojí, členění na 6 tabulek s horními vyhlídkami, narušená; světlost jistí novodobá svařovaná mříž. Vrchol klenebního čela deformuje přezdění přilehlé části klenby v souvislosti s rekonstrukcí nádvorní

zdi v 50. let 20. století. Klenba je pokračováním raně renesanční konstrukce ze sousední místnosti [1.04] a zachovává s ní shodný charakter.

SKLEPY

Za dnešního stavu není přítomnost sklepa v předním domě prokázána. Pokud zde býval, pak nejspíše pod západním dílem domu. Muselo by se zřejmě ale jednat o počáteční fázi výstavby překonanou pozdějším vývojem. Snad je vodítkem k takové představě vznik objektu sklepa mimo přední dům ve dvoře při východní parcelní hranici. O něm toho dnes také mnoho nevíme, jest' nyní nepřístupný, avšak portál jeho vchodu ukazuje do pozdní doby (barok, klasicismus?). Snad tedy byla kapacita sklepa, postrádaná či zrušená v předním domě, tímto objektem nahrazena. Z jeho vnitřku částečně známe jen vstupní šíji, do níž lze nahlédnout drobným narušením zadržky vchodu (obr. 50). Je zavezena sutí, obvodové zdi kamenné, valená klenba klesající do hloubky zděna smíšeně. Další informace dnes přináší jen dílčí zachycení sklepa na plánu z roku 1952 (příloha 2), na němž je zaznamenána vstupní šíje a část valeně klenuté sklepní místnosti.

PRVNÍ PATRO

Patro předního domu podlelo přestavbě v 50. letech 20. století. Z historických konstrukcí zbyla jen zeď hlavního průčelí s arkýřem a obě zdi parcelní, z nádvorní zdi jen kratičké krajní úseky. Staré jádro teoreticky mohou obsahovat části západní a jižní zdi síně [2.01], spíše ale o tom pochybují. Všechny zdi uvnitř dispozice jsou postaveny z cihel a pocházejí z 50. let, rovněž tak horizontální konstrukce a všechny povrchové omítky, hladké štukové. Stropy jsou trámové, s omítaným rákosovým podhledem bez fabionu. V té době také byly osazeny dnešní okenní výplně, v hlavním průčelí dvojité, 8 tabulek, samostatné horní vyhlídky, na dvorním průčelí dvojité, 6 tabulek, samostatné horní vyhlídky (na dvorní straně jsou okna silně poškozena). Někdy v době po roce 1991 probíhaly v patře nedokončené práce na opravě některých podlah, náhrada dřevěných zárubní za ocelové a rekonstrukce rozvodů. Ze starého stavu bylo zachováno rozvržení patra na přední a dvorní trakt, zhruba zachován zůstal rozsah síně s ústím schodiště z přízemí [2.01]. Schody na půdu v síni byly v 50. letech nově zkonstruovány nad schodištěm z přízemí, když se dříve nacházely při východní zdi síně (příloha 2).

Níže jsou u jednotlivých místností uvedeny jen prvky, které vybočují z výše uvedené celkové charakteristiky.

2.01 – síň

Podlaha kryta dlaždicemi teraco 25/25 cm. Schodiště na půdu dřevěné, schodnicové z 50. let (obr. 51).

2.02

Povrch podlahy kletovaný beton.

2.03

Povrch podlahy kletovaný beton. Spodní část stěn kryl obklad skleněnými deskami – odstraněn. V jihozápadním koutě novodobý komín s jedním průduchem. Místnosti [2.03, 2.04] se nacházejí v prostoru, kde do roku 1952 existovala bývalá dymníková (černá) kuchyně (příloha 2).

2.04

Povrch podlahy odstraněn na popelový zásyp, vloženy nové polštáře (obr. 52). V jihozápadním koutě komín z 50. let.

2.05

Povrch podlahy kletovaný beton. V jihozápadním koutě vestavba komína z 50. let. V západní stěně tehdy zazděna klenutá nika, která sem zasahuje z prostoru [2.06]; v nise historická hladká omítka s vrstvami nátěrů, některé sytě barevné (2. pol. 19. století).

2.06

Podlaha odstraněna na klenební zásyp, v něm průraz do přízemí. V západní zdi v 50. letech zazděna klenutá nika, která sem zasahuje z prostoru [2.05]; v nise historická hladká omítka s vrstvami nátěrů, některé sytě barevné, jak patrně v průrazu novodobou zazdívkou.

2.07

Podlaha prkenná z 50. let, nedávno opravená. Spolu s [2.08] místnost tvořila velkou světnici renesančního domu se třemi okny do hlavního průčelí. Tomu odpovídá utváření okenní stěny (jižní) – její dvě okna jsou sdružena v trojici (s oknem v [2.08]) do vpadliny, ve které meziokenní pilíře na vnitřní straně vynášejí hlavicemi paty záklenků oken. Jedná se o typickou saskou goticko-renesanční praktiku, přenášenou odtud k nám nejpozději v prvních dekádách 16. století (Jáchymov). V našem domě se tento prvek zachoval v dodatečnými zásahy zubožené, leč výmluvné podobě (obr. 53). V 50. letech byla jeho důležitost popřena rozdělením světnice na stávající dvě místnosti. Formáty oken, určené snad v klasicismu, nejpozději však na konci 19. století, jsou v nesouladu se šířkou okenních nik, takže se podle jejich proporcí zdá, že v raně renesančním období mohlo jít o okna podvojná (obdobu vidíme hned ob dům v sousedním čp. 4).

2.08

Spolu s [2.07] místnost tvořila velkou hlavní světnici renesančního domu se třemi okny do hlavního průčelí. Podlaha prkenná z 50. let, nedávno opravená. Východní zeď – příčka, která od 50. let bývalou světnici vadně dělí, se připojuje k bývalému meziokennímu pilíři opatřenému hlavicí, viz odd. 2.07.

2.09

Místnost nad přední částí průjezdu. Podlaha prkenná z 50. let, nedávno opravená. Příčky, které místnost vymezují, jsou novodobé; do 50. let byla západní příčka u [2.10] dřevěná

(příloha 2). Je otázka, zda se v renesanční etapě jednalo o samostatnou místnost, nebo zda to spíše byla součást prostoru s arkýřem [2.10]. V jižní zdi se vyskytuje renesanční nika okna, jehož dnešní formát je dodatečně zúžen (obr. 54).

2.10

Místnost s arkýřem. Je nasnadě výše vyslovená otázka, zda „původní“ rozsah místnosti zahrnoval také [2.09]. Rozdílná šířka okenních nik v jižní zdi bývalé spojení nepodporuje (obr. 54, 55). Podlaha prkenná z 50. let. v západní zdi se podle dokumentace z roku 1952 nachází nika, nyní zazděná. Z jižní zdi předstupuje před průčelí arkýř. Z místnosti do něj vedou dva novodobé prkenné stupně, podlaha v arkýři prkenná. Prostor arkýře s místností spojuje arkáda půlkruhově završená. Východní (boční) stěna v jakési starší sondáži odhaluje novodobou omítku překrývající díl kamenného ostění (obr. 56). Formát okna je vůči němu zvýšen směrem dolů – podokeník kvůli tomu zřejmě poškozen (vybořen?). V jižní zdi arkýře na západním okraji opadlý štuk odhaluje kamennou stojku ostění (obr. 57). V západní stěně se opakuje stav jako na východě – zvětšení výšky okna na úkor podokeníku. Na stěnách arkýře a na jeho klenbě novodobá omítka či vápenná vrstva překrývá nejištěný plošný rozsah kletované omítky (obr. 58). Valená klenba arkýře má parabolický profil. Člení ji dva páry trojbokých výsečí s čely hrotitého tvaru. Patky klenby jsou při jižní stěně dodatečně podsekány, severněji mají deformovaný(?) jehlancový tvar (obr. 59). Odborná restaurátorská sondáž by se měla pokusit, bude-li to po zásazích z 50. let možné, nalézt stopy autentického tvaru a ověřit povahu povrchů.

PŮDA

V poloze dané přestavbou v 50. letech 20. století ústí z prvního patra na půdu novodobé dřevěné schodnicové schodiště. Podlahu půdy tvoří narušená vrstva škvárobetonu na prkenném záklopu z 50. let. Tři komíny, které procházejí půdou, jsou novodobé, hladce omítané a bílené. Štíty jsou vyzděny, pokud je patrné pod hrubou stříkanou omítkou, z cihel. Nejsou na nich zjištěny stopy, které by se daly vykládat jako známky, že dům měl 2. patro, jak se v literatuře uvádí (viz kap. Dějiny domu). Západní štít obsahuje očázené reliktu komínu, který náležel stavu před novodobou přestavbou a byl dokumentován výkresy z roku 1952 (příloha 2, obr. 60). V těchto plánech je také zachycen dnes zaniklý dymník a komín dymníkové kuchyně v 1. patře. Východní i západní štít obsahují otisky šikmých sloupků krovu se šikmými (tzv. ležatými) stolicemi, zřejmě toho, který zachycují výkresy z roku 1952 (obr. 61 jihovýchod). Lze tedy shrnout, že pokud měl dům 2. patro, zaniklo patrně následkem nějakého požáru – nyní známe jen ten z roku 1713. Dnešní štíty byly postaveny až po odstranění případného patra.

KROV

Dnešní krov pochází z přestavby v 50. letech, kdy pro něj roku 1952 vznikl projekt, podle něž je proveden (obr. 62 pohled k západu, 63 k jihovýchodu). Podle dobové praxe jde o konstrukci vaznicové soustavy, dvoupatrovou, s věšadly, postavenou z tehdy nového, strojně řezaného dřeva. Zcela prostý krúvek arkýře a hrázděná konstrukce jeho štítu jsou též z výše uvedené doby.

Pokud se spolehne na věrnost podání výkresu starého stavu z 50. let, byl tehdy odstraněný krov hambalkový, dvoupatrový, se šikmými (tzv. ležatými) stolicemi v dolní etáži. Dolní hambalky a rozpěry šikmých sloupků v plných vazbách byly od sebe oddáleny, což je prvek

obvykle ukazující na archaičnost konstrukce. Zde bychom mohli takové provedení ještě akceptovat pro krov stavěný brzy po požáru roku 1713. Profilovaná korunní římsa na nádvorní straně byla dřevěná, čepovaná na zhlaví vazných trámů. Jak se z citovaných archivních výkresů zdá, krov byl konstrukčně nezávislý aspoň na některých střepech prvního patra. Z toho vyplývá hypotetická možnost, že až do 50. let si některé stropy zachovaly renesanční konstrukci.

DVORNÍ STAVENÍ

Interiér novodobého východního křídélka zanikl destrukcí a historické východní křídlo známe jen z dokumentace roku 1952 (příloha 2). Rovněž vnitřek sklepa, až na krajní partii vstupní šíje (obr. 50), známe jen z tohoto výkresu. V zadním stavení se proti stavu v roce 1991 zřítíl strop, který tvořily čtyři plackové klenby vložené mezi pasy – z pasů zbývá jediný; obnaženy jsou detaily ztužení (obr. 64-66).

DOPLŇUJÍCÍ PRŮZKUMY

Pokud je autorovi známo, nebyly provedeny.

STAVEBNÍ HISTORIE

Dům čp. 6 stojí v části města, jejíž zděná zástavba vznikala asi krátce po roce 1500, hodnotíme-li podle zachované architektury. Zprávu o založení této městské části k roku 1520 můžeme tak chápat jako odraz administrativně právního kroku, který potvrdil stav nastolený předchozím vývojem. Nejpozději do prvních dvou dekád 16. století můžeme zařadit architekturu domu čp. 4 a výskyt portálu s domnělým datem 1518 v našem domě můžeme přijmout jako doklad téhož vývoje.

Základní rozvrh dispozice našeho domu byl dán výstavbou před rokem 1520. Nyní z této doby objektivně na základě stratigrafie konstrukcí známe polohu hloubkových zdí, které v přízemí vymezují síň/průjezd a bezpochyby k této etapě můžeme také přiřadit západní parcelní zeď v rozsahu předního domu. S východní parcelní zdí, respektive s prvotní šířkou domovní parcely je trochu problém, protože nevíme, jak se ustavila parcela v lokalitě netypicky úzkého sousedního domu čp. 5. Mohlo zde v době počátečního stavebního kvasu dojít k přeparcelaci? Náš dům však rozhodně měl dnešní rozsah, a to i na východní straně, počínaje raně renesanční přestavbou.

Vraťme se ale k jeho stavebním počátkům. Víme o něm, že byl nejméně v rozsahu přízemí zděný, a dále je zjištěno, že jeho síň/průjezd a západní díl byly plohostropé. O východním dílu v této etapě bezpečné znalosti postrádáme. Jediné nejisté vodítko představuje jeho zaklenutí na příložky v nádvorní místnosti, což bývá často známka dodatečného vložení klenby, v tomto případě nejspíše raně renesanční. O případném patře či patrech počáteční stavební fáze nemáme informace. Dataci této etapy lze opřít o jednu jistotu a jednu hypotézu. Jistotu představuje existence domu před raně renesanční přestavbou (viz popisy stratigrafie konstrukcí v přízemí v kapitole Popis). Onou hypotézou pak je domnělý původ pozdně gotického portálu, použitého druhotně jako nádvorní a datovaného vročením 1518, z našeho domu.

Překvapuje krátkost časového odstupu, s nímž zde proběhla raně renesanční přestavba. Vodítka pro její datování představují povaha hlavního portálu a konsoly arkýře, dále pak také kleneb dodatečně vložených do přízemí. Tyto prvky pravděpodobně spolu dobou vzniku souvisejí, přičemž samotný portál bychom případně hodnotili i jako mladší, pokud by se zároveň konsola přetínanými prvky své profilace neobracela ještě k výtvarnému názoru ovlivněnému pozdří gotikou a klenby neměly místy hrotité či ostře parabolické profily. Datum raně renesanční přestavby tedy kladu do 30. až 40. let 16. století. K onomu krátkému časovému odstupu pak lze říci, že evokuje nějakou zásadní změnu poměrů domu, snad výměnu vlastníků (viz otlučený erb dnes na nádvorním portálu), případně požár, a vyhnout se nelze ani nadhozené variantě přeparcelace, jakkoli je tato možnost slabá.

Stav, který raně renesanční přestavba nastolila na dlouhou dobu, v podstatných pozůstatcích dodnes určuje povahu domu. Vzniklo tehdy v dobovém kontextu výstavné sídlo bohatého důlního podnikatele, spojující náročnou obytnou složku s hospodářskými potřebami, z nichž některé zanechávají na stavbě otisk doposud – („kupecké“ okno domnělého rudokupce a nejspíše prubířská pec, přesněji její zachovaný dymník). Došlo k tomu v souběhu s vrcholným obdobím prosperity montánních aktivit v lokalitě, které se časově váže na 16. století. V pozdějších časech takto příznivé podmínky pominuly, což se ve stavebním fondu projevovalo stagnací ústí v úpadek prodlužovaný po dnešek.

Anton Gnirs (1927, 312-313) hovoří na základě jemu známých pramenů, které se nám nezdařilo ověřit, o domě jako původně dvoupatrovém, jeho střechu zmiňuje jako nově zřízenou (nespecifikuje ovšem, jak ono „nově“ zařadit v čase). Dům dává do souvislosti s osobou Fabiana Multze, příslušníka nobilitovaného patriciátu. S Multzovým domem má být podle Gnirse spojen jediný doložený případ ve stavebních dějinách Horního Slavkova, kdy se v pramenech hovoří o právu zříditi arkýř (Erkerrecht). Při jakési stavební obnově k datu 1597 si měl dům navzdory právnímu napadení právo arkýře zachovat, přičemž poloha domu se udává na náměstí (am Markte). Rozhodnutí, zda se skutečně jedná o čp. 6, by nás měly přiblížit tehdy udávané rozměry arkýře – vyložení jeden a čtvrt látra horního plus 48 bodů, šířka jedno látra horní plus 80 bodů (těžko si takový arkýř představit; snad jde o záměnu proporcí). V Horním Slavkově v 16. století 1 látra horní odpovídalo 1,95 metru.³² První z rozměrů dobře odpovídá dnešní šířce našeho arkýře zhruba 241 cm, druhý ale hledáme obtížně. Vyložení arkýře před průčelí činí jen asi 1 metr. Další rozměr přes 1,95 metru na arkýři najdeme jen, pokud sečteme tloušťku jeho jižní, čelní zdi v patře s délkou jeho interiéru. Jedná se tedy o arkýř z Gnirsem uvedené zprávy? Snad.

Zánik údajného druhého patra, v jehož bývalou existenci lze vzhledem k místním analogiím uvěřit, neumíme datovat. První příležitost k tomu asi poskytl požár této části města v roce 1713. Krov se šikmými (ležatými) stolicemi, který zanechal otisky ve štítech a který dokumentuje výkres z roku 1952, mohl vzniknout v uvedeném období.

V popisu z roku 1765 a v následujících až po rok 1778 je uveden dům se stájí, dvorem, sklepem, vodovodem (*Rohrwasser*), zahrádkou a várečným právem. Bližší specifikaci předního domu tedy postrádáme. Pozoruhodný je opakující se údaj o vodovodu. K zásobování vodou v této části města sloužily dvě kašny na náměstí (příloha 1). Lze-li údaj o vodovodu rozumět tak, že náš dům měl samostatné takové zařízení, pak musím konstatovat, že průzkum v dnešní zubožené nemovitosti jeho relikty nezaznamenal. Zvláštní uvedení sklepa patrně vyjadřuje existenci samostatného objektu sklepa, jak jej známe nyní. Stájí se pak rozumí

³² Gustav Hofmann, *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy*, Státní oblastní archiv v Plzni, Muzeum Šumavy v Sušici 1984, str. 70. Udávaný rozměr v bodech je z hlediska našich úvah zanedbatelně malý.

nejspíš východní dvorní křídlo, jehož přízemí je jako stáj zachyceno ještě plánem z roku 1952 (příloha 2).

Při změně vlastníka v roce 1814 cena domu dramaticky vzrůstá, což asi nelze připsat jen inflačním vlivům. Popis nemovitosti se tehdy poprvé oproti minulosti rozrůstá o zadní stavení. Vzniklo v intervalu let 1778-1814, přičemž jeho pozdně klasicistní architektura odpovídá době kolem roku 1800 nebo krátce po něm. Asi do stejné doby spadá přestavba dymníkové kuchyně v prvním patře předního domu, zaniklé v 50. letech (příloha 2). Její poloha se shoduje s dispozicemi pater v goticko-renesančních sasky orientovaných domech (př. Jáchymov). Povaha kleneb v kuchyni, jak ji zachoval archivní materiál, tj. placková klenba vložená mezi dva pasy, ale náleží pozdně klasicistnímu zásahu. Dýmná část kuchyně pak podle výkresu z roku 1952 byla zastropena valenou klenbou segmentového profilu, kterou procházel komín. Jeho zdejší úsek spolu s klenbou vznikl při zrušení dýmné funkce kuchyně, což lze klást nejspíše do 2. poloviny 19. století. Nejpozději v té době, pokud se tak nestalo už při snížení domu o druhé patro, došlo k úpravě formátu oken.

Do konce 19. století tvořil krytinu střechy šindel. Z té doby je známo také první (dílčí) fotografické zachycení domu (příloha 3). Následně byl překryt dehtovou lepenkou a takto na začátku 20. století fotografován (příloha 4). Střecha pak dožila do likvidace na začátku 50. let 20. století. Stav domu předtím v roce 1952 poměrně podrobně a věrně zaznamenal ve výkresech F. Prskavec; z let 1950-53 také pochází soubor fotografií (viz odd. Prameny).

V té době bylo zbořeno východní dvorní křídlo (stáj, nahrazena v menším rozsahu novostavbou), zbořena nádvoří pavlač a záchodový přístavek u západní parcelní hranice, zbořeny převážná část nádvoří obvodové zdi domu, korunní římsa hlavního průčelí, klenba ve východní části nádvoří místnosti východního dílu přízemí, bývalá dymníková kuchyně spolu s celou dispozicí prvního patra, všechny komíny, dřevěné stropy a podlahy, krov, stržena při tom i část arkýře. Následovala nová výstavba částečně podle projektu F. Prskavce³³. Všechny vchody a všechna okna získaly nové výplně.

V 80. a 90. letech 20. století pak došlo k nedokončenému pokusu o obnovu, zejména v prvním patře. Mezitím byl dům rabován, nové východní dvorní křídélko se proměnilo ve zříceninu; v mezidobí 1991-2016 se zřítily klenby i část obvodové zdi v zadním dvorním stavení.

HODNOCENÍ

Řadový, šířkově orientovaný dům čp. 6 na nám. Republiky v Horním Slavkově stojí na ústředním místě severní fronty „dolního“ náměstí. V této prestižní poloze budoval svá sídla městský patriciát, stála v ní také radnice. Pokud se zpráva z roku 1597 skutečně týká našeho domu, spojovala by jej pro ten čas s rodinou Multz von Waldau (z Valdova).

Z hlediska typologie domovních dispozic se jedná o šířkově uplatněný patrový trojdílný dům se střední vstupní síní průjezdnou do dvora, jehož takto transformovaný typ se patrně ustálil vývojem v Sasku a do Čech pak přicházel s německými budovateli horních měst Krušnohoří a přilehlých revírů. Stavební tradice předního domu sahá do pozdně gotické slohové etapy na začátek 16. století; výrazná je následná raně renesanční přestavba, která se na vnějšku projevuje zejména sedátkovým domovním portálem a v dané lokalitě nyní výjimečným arkýřem vyloženým na profilované konsole. Na parcele široké kolem 17 m je dům po údajném snížení jednopatrový, krytý sedlovou střechou na krovu z 50. let 20. století. Přízemí je ve středním a západním dílu a také v dvorním traktu východního dílu zastropené raně

³³ Viz pozn. 28.

renesančními klenbami, zbytek plochostropý. Při dvoře síň zahrnuje vertikální komunikaci. Historická dispozice prvního patra byla v 50. letech 20. století nahrazena dnešním stavem; patro je plochostropé s výjimkou raně renesanční klenby v arkýři.

Zvláštní zřetel zasluhuje situace stavebního zařízení zřejmě rudokupeckého podniku v přední západní části přízemí – segmentově završené a kdysi mříží a vnější okenicí jištěné okno pro styk se stranami a dymník někdejší patrně prubířské pícky vyvedený do okénka mezi zmíněné okno a domovní portál. V Horním Slavkově lze takové řešení stopovat v několika dalších objektech (v sousedství čp. 4, 3), jen v čp. 6 se ale, pokud víme, zachovalo v tak vysoké míře celistvosti a historické autenticity.

Do hloubky parcely za předním domem navazují trosky novodobého východního křídélka následované v malém odstupu podél východní parcelní hranice patrně barokním objektem sklepa. Náletem zarostlý dvůr stoupá k troskám klasicistního zadního dvorního stavení. Terén za zadním stavením přechází ve stále strmější svah údolní terasy, v němž se na dnešní parcele č. 495/1 a 495/2 rozkládala zahrada našeho domu, nyní zcela zpustlá a zarostlá. Objekt je evidován jako památka pod číslem ÚSKP 29053/4-580.

Pro město Horní Slavkov dům svými částmi ze 16. století představuje zásadně důležitý prvek historického stavebního fondu. Význam domu roste s ohledem na ztráty, které tento fond od druhé světové války utrpěl. Zachovaný stav domu, byť ze stavebně-historického hlediska ochuzený postupem obnovy a rekonstrukce na začátku 50. let 20. století i následným úpadkem, činí z něj pro město významnou a nepominutelnou památku stavebních projevů podmíněných důlním podnikáním v počátcích raného novověku. Historický kontext a typologické vazby spolu se zachováním specifických konstrukcí posouvají dům nad regionální význam.

NÁMĚTY PRO POTŘEBY PAMÁTKOVÉ PÉČE

Hodnotné prvky a detaily

PŘEDNÍ DŮM

– PŘÍZEMÍ

domovní portál v hlavním průčelí

segmentově završené okno v krajní západní ose průčelí a jeho ostění se všemi detaily
okénko ve 2. ose od západu a dymník stoupající k němu v síle zdi (z interiéru zazděný)

portál průjezdu na nádvoří straně s pozůstatky polychromie v profilaci

dispoiční rozvrh přízemí

pozůstatky dlažby [1.01] kamennými deskami (jako vzor pro obnovu)

portál vchodu ze síně [1.01] do [1.05] (částečně poškozený)

klenby v [1.01] [1.03a] [1.04] [1.05]

plochy historických omítek na stěnách a klenbách

obslužný otvor topidla v severní zdi [1.02] (zazděný)

relikt nástěnného osvětlovacího krbu v severní zdi [1.02] (zazděný)

niky (zazděné) vázané na severozápadní kout [1.02] a v jižním úseku západní stěny [1.02]

pozůstatky komínů ve zdech mezi [1.02] [1.03a] a [1.04] [1.05]

zlomky kamenných ostění odhozené v zazděném prostoru pod horním ramenem schodiště do patra

– PRVNÍ PATRO

disposice síně [2.01]

disposice bývalé světnice s arkýřem

arkýř na profilované konsole

klenba v arkýři a historické plochy omítky v něm

kamenické součásti ostění oken v arkýři

disposice bývalé světnice [2.07] + [2.08] a trojice oken v arkádách nesených meziokenními pilíři s hlavicemi na straně interiéru

dvě niky zazděné v západní parcelní zdi spolu s tamními historickými povrchy

– PŮDA

otisky šikmých sloupků zaniklého krovu v obou štítech

DVŮR A DVORNÍ STAVBY

zbytky zídky u západní parcelní hranice s architektonickými články z raného novověku

architektonické články z raného novověku a zlomky mlecích kamenů v ploše dvora

východní parcelní zeď se stopami klenutí starého východního křídla

objekt sklepa s kamenným portálkem vstupu a klenbami v interiéru

zadní stavení jako uzavření dvora vůči stoupajícímu terénu za domem

kamenná ostění otvorů v zadním stavení

tesané kvádry a kamenné architektonické prvky druhotně užitě v armaturách nároží zadního stavení

Závady

novodobě zvýšený terén chodníku a náměstí před domem; z toho plynoucí zvýšená intenzita zamokření zdi hlavního průčelí

vyvrácená stojka hlavního portálu

novodobý vchod z náměstí ve 3. ose od východu; má být okno

povaha novodobé mříže v segmentově klenutém okně (hlavní průčelí, přízemí, 1. osa od západu)

zvýšený formát (směrem dolů) bočních oken v arkýři

hrázděný štít arkýře z 50. let 20. století nedodržel historickou skladbu rámové konstrukce (srov. přílohu 5)

stav výplní otvorů v hlavním a dvorním průčelí
stav novodobých omítek na hlavním a dvorním průčelí
zánik kamenné dlažby v síni/průjezdu [1.01]
způsob provádění elektrické a další instalace v celém domě ve vztahu k historickým povrchům a klenbám
poškození gotickorenesančního portálu do [1.05]
betonové podlahy v přízemí, obklady stěn sklem a jeho pozůstatky [1.03a,b]
betonový povrch schodů do patra
novodobá vestavba do [1.05] – část v troskách
průraz pro sítě klenbou v [1.05]
stav veškerých výplní dveřních otvorů v celém domě
narušené dřevěné podlahy v přízemí, v patře, narušený betonový potěr podlahy a na půdě
rozdělení světnice [2.07]+[2.08] příčkou – narušena architektura okenní stěny
poškozená krytina hřebene střechy a u západního komína
poškozený okap a odvod srážkové vody na dvorní straně domu
novodobé dvorní křídélko
stav západní a východní parcelní zdi v prostoru dvora
poškození zdiva objektu sklepa, zavezení a zazdění vchodu do sklepa
stav rozpadajícího se zadního stavení
stav povrchu dvora

Náměty pro péči o objekt

Naléhavá potřeba drobné opravy krytiny a okapu/odvodu srážkové vody na dvorní straně – předejde se větším škodám

Opravit omítku obou průčelí (varuji před použitím komerčně dodávaných hotových tzv. sanačních směsí). Maltu míchat na místě z říčního písku (kopaný obsahuje negativně působící soli) a vápna, které se aspoň týden před použitím namočí; cement přidat jen v nejmenším možném množství (zamezuje žádoucí prodyšnosti omítky). V interiéru pouze omítky vápenné, suroviny viz výše.

Podlahy v přízemí celkově rekonstruovat. Konstrukce nových podlah v přízemí musejí, pokud možno, eliminovat působení zemní vlhkosti; k větrání použít stávající komínové průduchy. V síni [1.01] provést kamennou dlažbu podle zbytků kamenných desek a podle výkresu stavu v r. 1952 (příloha 2). Už při snímání dnešní povrchové vrstvy podlah musí být přítomen archeolog/stavební historik. Doplnit odrazník kol v nároží bloku schodiště (příloha 2, řez I-I). Portálek vchodu do [1.05] rehabilitovat (vyložené součásti asi leží pod horním ramenem schodiště do patra), barevnost se podřídí výsledku restaurátorského průzkumu pozůstatků historické polychromie.

Vrata v hlavním průčelí a ve vstupu do dvora provést nově podle kvalitního návrhu, který vedle technických parametrů zohlední klasicistní stav doložený snímkem z r. 1950 (příloha 2, nutno zvětšit z přiložené elektronické verze).

Typ a členění oken v obou průčelích vyhovuje, nutná oprava, doplnění. Barevný nátěr (bílý, temně červený, zelený ...) podle celkového barevného řešení fasády – vyplyne z průzkumu z lešení. Ne „holé“ dřevo, neboť jde o okna v otvorech v hlubší minulosti proporcčně změněných proti renesančnímu stavu, ve dvorním průčelí nově zřízených v 50. letech 20. století.

Schodiště do 1. patra šetrně upravit tak, aby se neuplatňoval dnešní beton na stupních. Dispoice prvního patra v principu dělení na přední a nádvorní trakt vyhovuje. Protože schodiště na půdu v síni [2.01] je od 50. let 20. století na zcela novém místě, je správné, aby nadále mělo novodobý, slohově neutrální vzhled; historizující tvary jsou nežádoucí. Z důvodu presentace raně renesančního principu uspořádání okenní stěny je nutno odstranit příčku mezi [2.07] a [2.08] a bývalou velkou světnici ponechat jako celistvý prostor. Okenní arkáda se obnoví podle výsledku hloubkového průzkumu provedeného restaurátorem nebo stavebním historikem. Na základě obdobně odborné sondáže se uplatní niky v západní parcelní zdi. V arkýři je možno provést úpravy povrchů či korekce formátu bočních oken jen podle výsledku restaurátorského průzkumu.

Dvůr zbavit náletových dřevin, volně pohozené architektonické kamenné články, části mlecích kamenů a další kamenické prvky shromáždit, evidovat, vhodně v domě uložit. Zachovat zbytky zídky u západní parcelní zdi. Odstranit trosky novodobého východního křídélka. Opravit východní parcelní zeď se stopami kleneb starého východního křídla. zpřístupnit a opravit objekt sklepa. Pozůstatky zadního stavení vhodně zapojit do nové architektonické koncepce prostoru dvora.

Náměty na další průzkumy

Průzkumy stavebně technické povahy (tento elaborát se jimi nezabývá) musejí být koncipovány šetrně vůči historickým konstrukcím domu.

Každý zásah do terénu vně i uvnitř objektu (např. snímání stávajících povrchů podlah v přízemí, výkopy pro sítě či odvodnění, atp.) je nutno archeologicky sledovat, případně přistoupit k záchrannému archeologickému výzkumu. K tomu je v předstihu třeba zajistit v kontaktu s orgány památkové péče odborné síly.

V případě opravy hlavní fasády po postavení lešení provést hloubkový stavebně-historický, případně restaurátorský průzkum (ověření vrstev omítek a nátěrů).

V interiéru restaurátorským průzkumem ověřit rozsah dochování historických omítek, tato zjištění promítnout do provádění nových rozvodů sítí. Provést restaurátorský průzkum a rehabilitaci portálu ve vstupu do [1.05]. V patře provést hloubkový průzkum ke zjištění stavu jižní stěny v [2.07]+[2.08] s okenní arkádou (viz výše); ke zjištění stavu zazděných nik v západní parcelní zdi; ke zjištění stavu povrchů a konstrukcí v arkýři. V prostoru dvora vzhledem k případným zásahům do povrchu potenciálně počítat s archeologickým výzkumem. Výskyt mlecích kamenů (rudní mlýn?) například vede ke zvažování možnosti, zda se v tomto prostoru neodehrávaly součásti výrobních procesů souvisejících se zpracováním rud, které vy mohly zanechat stopy ve vrstvách terénu.